

Van Hecke's spiritualisme

Lode Frederix

Laten we niet treuren dat Vlamingen mondig geworden zijn, integendeel.
(*De slogans voorbij*, p. 20)

Johan Van Hecke, voorzitter van de CVP, heeft in 1994 bij Lannoo een boekje gepubliceerd met als titel *De slogans voorbij. Appèl aan de verantwoordelijke Vlaming*. Het is een smeekbede om toch één 'voldoende geëmancipeerd en verstandig mens' (p. 90) in de CVP te krijgen. Met het werkje wil Van Hecke een massa 'politiek potentieel' naar zijn partij, naar een 'vernieuwde christen-democratie' loodsens. In welke mate Van Hecke succes zal kennen, waag ik niet te voorspellen. Indien mensen zich door het boek laten inspireren om de rangen van de CVP te vervoegen, dan is in ieder geval zeker dat één van Van Hecke's basisstellingen wordt bevestigd: Vlamingen zijn *onverantwoorde, onnadenkende pubers*.

De slogans voorbij is een wirwar van intellectuele protesens, van *meningen* die worden gedecreteerd als vanzelfsprekende waarheden. Het is een samenspraak van historisch en filosofisch nergens gefundeerde en onzinnige beweringen, van *slogans* die onophoudelijk zweven tussen (toe)geven en (terug)nemen, een *slalom* waarvan men duizelig wordt (zie verder voor een voorbeeld). *Onfeilbaarheid* eist geen zinnig mens, *intellectuele eerlijkheid* daarentegen wel. Van intellectuele eerlijkheid en doordachttheid is géén spoor. Of wat dacht men bij voorbeeld van volgende fijnzinnige vergelijking: 'Het aanleggen van veiliger fietspaden of het laten bouwen van serviceflats hoeft als politieke ambitie zeker niet onder te doen voor het bloedige bevrijden van het proletariaat of het creëren van de perfecte vrije markt' (p. 14). Ter toelichting wordt de lezer onder de vorm van een scherpzinnige politiek-wijsgerige commentaar aan volgende waarheid deelachtig gemaakt: 'Politici moeten Utopia niet op de maan gaan zoeken' (p. 14)!

En toch! Ondanks alle strategische dubbelzinnigheid, demagogie en schijnheiligheid duikt een duidelijk beeld op van wat Van Hecke wil: *een totaal liberalisme, met alles wat dat ideologisch aan nihilisme en fatalisme vooropstelt: de ontmachtiging van politiek, individu en volk*. Uit de hierna volgende logische reconstructie van zijn beweringen blijkt hallucinant helder dat Van Hecke niets minder op het oog heeft dan de liberaal-fatalistische *bagatellisering van de (politieke) macht zonder meer*.

Liberalisme als objectivisme

Het liberalisme is nihilistisch en fatalistisch, omdat het alle grond onder ieders voeten wegneemt. De concrete behoeftige mens moet eraan geloven, terwijl alleen hij het criterium kan zijn van zinvolle economie en politiek. Het liberalisme heeft geen rechtstreekse en daarom hoegenaamd géén belangstelling voor de concreet-fysieke, terecht in zijn behoefteigheid geïnteresseerde mens. Het *hoopt* dat de behoefteigheid *vanzelf* - en bovendien overvloedig - bevredigd wordt en wel precies in *de mate dat* men zich van haar niets aantrekt en blind vertrouwt op de zich achter alle ellende feilloos verbergende 'goddelijke hand'. Het liberalisme wil als gesecculariseerde theocratie de *civitas dei* verwezenlijken door de mens uit te 'everen aan de stroom van objectief-historische, economische, politieke processen waarop hij geen vat *wil* hebben, en daardoor uiteraard geen vat heeft. Het weigert in te grijpen, bewust op behoeftebevrediging gerichte macht te ontplooiën. Het liberalisme kent maar één vorm van 'ingrijpen': zich *aanpassen* aan de omstandigheden. Het zegt dat een andere vorm van ingrijpen niet kan, en dat het noodzakelijk slecht afloopt, mocht de ijdele mens het in zijn hoofd halen tegen alle 'goddelijke' vermaningen in toch te willen ingrijpen om *bewust* iets te veranderen, en aldus de 'goddelijke' soevereiniteit aan te tasten: dat is liberaal-calvinistisch fatalisme en vanuit menselijk standpunt een rampzalig nihilisme. (Het leven op automatische piloot, leidt automatisch naar de dood.) Op de voor de hand liggende idee dat het fatalisme van het objectivisme de *oorzaak* is van de menselijke onmacht, dat het liberalisme/fatalisme niets anders is dan de *cultuur van de onmacht*, dat wil het liberalisme natuurlijk niet begrijpen. Dat macht *ervaring* vereist, en *geleerd* en *uitgeoefend* moet worden, met alle risico's vandien, dat is voor de liberaal een ondenkbaarheid, 'godslastering'. Het liberalisme biedt zich aan onder de vorm van objectivisme en anti-ideologie. Het eerste is terecht, het tweede geenszins. Het liberalisme is objectivistisch (1), en net *daarom* een perverse ideologie, want (samen)leven

is géén objectieve wetenschap. Leven is aartsmoeilijk, niets voor gemakzuchtige, decadente, in hun *overgevoeligheid* naar *ongevoeligheid* strevende geesten. Maakt men van het leven een wetenschap, iets objectiefs, dan is het er in de kortste keren mee gedaan. Dan wordt het herleid tot de romantische eenvoud van een waterval: een *vrije val*. "*Laisser faire ...*"! Dat is fatalisme, nihilisme.

Van Hecke's objectivisme

Ook Van Hecke biedt zijn 'leer' aan als een anti-ideologie. Hij ziet twee redenen om van de links-rechts- of liberalisme-socialisme-tegenstelling af te stappen: mocht ze al bestaan, dan is ze *materialistisch*, dus af te wijzen (p. 12-13), maar gelukkig heeft de val van het communisme - Van Hecke spreekt vredelievend van 'de westerse landen, die de Sovjet-Unie op de knieën kregen <...>' (p. 7) - geleerd dat de tegenstelling niet meer bestaat: *het privé-initiatief heeft gezegevierd* (p. 45). Waarom is de tegenstelling verdwenen? Was de strijd van de westerse landen tegen het communisme een privé-initiatief? ... 'Zeer hoogdravend zou men zelfs kunnen stellen', gaat Van Hecke voort, 'dat het einde van de geschiedenis is aangebroken' (p. 45) (*dixit* de ultra-liberaal Fukuyama).

De echte reden waarom Van Hecke van de tegenstelling af wil, is omdat hij radicaal voor het liberale alternatief kiest en de andere dus liefst zo volledig mogelijk van tafel geveegd wil zien als een onding. (Deze strategie beantwoordt aan *zijn* democratie-idee, de idee van *harmonie*, van *afwezigheid van conflicten*.) Aldus verschijnt het liberalisme als iets volstrekt natuurlijk en onontkoombars.

De liberale Van Hecke is al evenzeer *fatalist*. 'Het kan nooit de bedoeling zijn om de vooruitgang tegen te houden. Dat zou trouwens een absurde ambitie zijn' (p. 24). 'De veranderingen tegenhouden is een utopie' (p. 29). Van Hecke geeft het op. Wat rest er dan te doen? De overheid kan nauwelijks méér doen dan de *samenleving* aan de toekomst aan te passen en de *individuele* mens op te roepen en te verplichten zichzelf op te geven om zich tenslotte blijmoedig en vol vertrouwen in de toekomst aan 'de maatschappij' op te offeren. Hoe totaler de overheid ontmanteld wordt, des te beter voor de samenleving.

Van Hecke's 'verliefde puber'

Van Hecke heeft voor deze toekomstvisie een sociologisch sterk onderbouwd argument: de mens, en meer in het bijzonder de Vlaming, is mondig geworden - en laten we daar alsjeblieft niet over treuren en zeuren, want dan verkwanselen we ze! Mondigheid verkwansel je niet, je doet er iets mee. Je staat ze enthousiast en dankbaar af! Hoezo?

Van Hecke pleit nauwelijks of niet uitdrukkelijk voor de vrijheid van het individu. Hij stelt alleen vast dat de mens vrij of mondig geworden is en trekt daaruit een weinig geruststellende conclusie: 'De centrale kwestie bestaat erin de mensen terug te doen beseffen dat hun pas verworven mondigheid tot *des te meer* dienstbaarheid tegenover de samenleving noopt, dat hun surplus aan rechten hen tot *meer* verantwoordelijkheden en plichten dwingt, dat het bouwen aan een leefbare samenleving niet ontstaat door de conflicten tussen individuen, maar door onderlinge samenwerking' (p. 21; onze cursivering). Deze leer noemt hij het 'sociaal personalisme' van de 'oude' Kerk (p. 18-19). (De 'nieuwe' christen-democratie zweert trouw aan de 'oude' kerk! We zijn gewaarschuwd.) Wat de samenwerking betreft vermoed ik dat Van Hecke het oorlogszuchtige *concurrentie-beginsel* in de kapitalistische economie als een ideaal beginsel van *samenwerking* beschouwt, anders zou hij bij voorbeeld niet zo'n pleidooi houden voor de Europese Unie (p. 39 e.v.), die grote broedergemeenschap waaraan elk land wenst deel te nemen desnoods tegen het eigen voordeel in, en gedreven door een verlangen de andere landen solidair vooruit te helpen. Wat Van Hecke met 'samenwerking' bedoelt is totaal verschillend van wat een redelijk mens onder menselijke solidariteit begrijpt. Het citaat geeft weer wat zij voor hem inhoudt: het *afstaan*, het *opofferen* van de vrijheid in de mate dat men ze 'pas verworven' heeft. Maar waarom dwingt - 'noopt', 'verplicht' - de gekregen mondigheid of vrijheid van de mens tot 'dienstbaarheid', 'plicht' (p. 18, 20, 21, 78, 79), 'verplichting tot inzet voor de gemeenschap' (p. 18), 'medeleven' (p. 39), 'burgerzin' (p. 78), 'gemeenschapszin' (p. 17-18, 79), '*verwaarlozing van eigenbelang als teken van ontvoogding*' (p. 21), 'verantwoordelijkheid' (p. 21, 33, 65, 73, 81), 'aanpassing' (p. 84) enz.? Daarvoor moet een dwingende reden bestaan? (2) Het antwoord van Van Hecke komt erop neer dat de mondigen geneigd zijn hun rechten 'maximaal uit te buiten <...>, met de hartstocht van een puber voor zijn eerste lief' (p. 20; onze cursivering). De hulpeloze kindertjes 'weten <...> nog niet goed hoe ze met die mondigheid moeten omgaan' (p. 19). Dat is pas een volwassen en respectvolle omgang met de mens! Maar zou het

puberale gedrag van de mondige mens wel de ware reden zijn om de mondigheid te beknotten door op plichten, verantwoordelijkheden en dergelijke te wijzen?

Politiek als cultuur van de onmacht

Er bestaat geen twijfel over wat Van Hecke beschouwt als het 'inhoudelijke' wezen van de politiek (3): politiek is het afremmen van de individuele mens. Politiek is obstructie, de georganiseerde bescherming van de puberale mens tegen zichzelf. Politiek (*in casu* democratie) is de cultuur van de onmacht. Om het kwade te bezweren dat gelegen is in de macht van het materiële over het niet-materiële, aanroept Van Hecke de goden en ontvangt van hen één van zijn meest revolutionaire inzichten: het bestaan van niet-materiële waarden (hij bedoelt natuurlijk niet-materialistische waarden). De bijbelvaste Van Hecke voert het nieuw testamentische *adagium* 'een mens leeft niet van brood alleen!' in (p. 23), om de mens, liefst door zelfcensuur, te kunnen beperken in zijn individuele verlangens en keuzen. Hij heeft er twee overtuigende redenen voor: de niet-materialistische waarden motiveren een plicht tot zelfverwaarlozende dienstbaarheid, tot 'uitlevering' aan het objectieve, niet-menselijke. *Dat is de voorwaarde van de ontwikkeling van de liberaal-kapitalistische economie*. Bovendien verdoezelt de beklemtoning van het bestaan van de niet-materialistische waarden de politieke schrijnende onmacht om de wereld leefbaar te maken voor iedereen: waarom zouden we ernaar streven als we toch 'niet van brood alleen leven'? (Bovendien gaat het al bij al uitstekend in Vlaanderen (p. 68, 73), waarom dan nog met de materie bezig zijn?)

Met het beroep op niet-materialistische waarden geeft Van Hecke zich in alle opzichten gewonnen, louter *feitelijk* en bewust *gewild* (4). De beklemtoning van de niet-materialistische waarden heeft *altijd* de ongeremde ontwikkeling van de vrije-markteconomie, van het meedogenloze kapitalisme gediend. Niets anders heeft Van Hecke op het oog.

Er is geen economische vooruitgang denkbaar zonder zelfverwaarlozing (bvb. onder de vorm van 'inlevering') (5), zonder een streng arbeidsethos waarin geen plaats is voor een al te grote belangstelling voor het materiële. Bovendien slaagt de politiek er niet in de massale problemen van bij voorbeeld werkloosheid en milieuverloedering efficiënt op te lossen. Wat ligt er bij de feitelijke vaststelling van onmacht en bij de uitdrukkelijke onwil tot -

macht, tot ingrijpen ten goede, méér voor de hand dan de mensen erop te wijzen dat ze niet teveel met zichzelf, met de eigen behoeften en verlangens mogen bezig zijn, dat ze best zo weinig mogelijk aan zichzelf denken, aan hun steeds schaarser wordende dagelijkse brood? Wanneer men Van Hecke's niet mis te verstaan pleidooi voor een - door de goegemeente ten onrechte als plat materialistisch opgevat (6) - kapitalisme in aanmerking neemt, dan kan zijn pleidooi voor 'spiritualiteit' enkel begrepen worden als een legitimatie van de feitelijke machteloosheid en van de feitelijke onwil om macht te ontplooien op het economische vlak, dus van het bewust nagestreefde einde van de politieke macht en verantwoordelijkheid, en tegelijk als zijn wil om de mens op individueel vlak des te meer binnen de wallen van oud-katholieke plichten, verboden en geboden op te sluiten om er akolieten van het kapitaal van te maken.

Het einde van de politiek in de economie

Voor een bereidwillig verstaander is Van Hecke duidelijk genoeg: hij pleit voor een zo groot mogelijke *ontmachtiging van de politiek*. Dat houdt voor eerst de *ontmachtiging in van de politiek ten opzichte van het economische proces*:

1. door een *totale privatisering van de overheidsbedrijven* (p. 49) en dus door een 'koestering en stimulering van de vrije markt' (p. 46);
2. door de *herleiding van de rol van de politiek tot het scheppen van de 'voorwaarden waarin de vrije-markteconomie zich goed kan ontwikkelen'*, wat onder meer inhoudt de minimalisering van 'bureaucratie en reglementering' (zie 46, 49). Dat is het klassiekst mogelijke principe van een liberale staatsopvatting;
3. door de *individualisering*, (dus opheffing) van 'het bestaande (Belgische) model van sociaal-economisch overleg' (p. 75-76) (7);
4. door de *afbouw van de sociale zekerheid*. Ik ga hierop uiteraard even in. 'De sociale zekerheid van de toekomst zal geen netwerk van de overheid zijn, maar van de gemeenschap' (p. 66). Een doorzichtige manier om te zeggen dat de sociale zekerheid wordt afgeschaft, want 'gemeenschap' staat natuurlijk voor 'de individuen', terwijl het wezen van de sociale zekerheid erin bestaat dat ze door de overheid als vertegenwoordiging van de collectiviteit wordt gedragen. (*Nota bene*: communisme betekent letterlijk gemeenschappelijkheid!) Maar waarom nu de 'vergemeenschappelijking'? Het spiritualistische

antwoord van Van Hecke is even eenvoudig als ontroerend: ter wille van de kostenbeheersing (p. 65)! Solidariteit kost immers geld.

Enkele aspecten van de afbraak van de sociale zekerheid zijn:

- a. 'aan de rechten van de *huidige* gepensioneerden wordt niet geraakt' (p. 64); en aan die van de toekomstige?
- b. de afschaffing van het repartitie-systeem ten voordele van het kapitalisatie-systeem (p. 64). Zij die niet kunnen sparen (laag loon-trekkenden, werklozen, gehandicapten ...) vallen uit de boot en worden tweederangsburgers, sukkelars die afhankelijk worden gemaakt van *vrijwilligers* (zie het warm pleidooi voor 'vrijwillige inzet', p. 60-61));
- c. de verhoging van de druk op de werklozen door het werkloosheidssysteem zelf onder druk te zetten (= 'verdwenen stimulansen', p. 58);
- d. de verhoging van de druk op de arbeid door grotere flexibiliteit (= 'arbeid aanprijzen', p. 47-48);
- e. door verlaging van het inkomen, in de eerste plaats door verlaging van de sociale bijdragen. Als deze al vervangen worden, dan door hogere directe of indirecte belastingen op heel het inkomen (p. 48). Dat betekent inkomensverlies; enz.. Allemaal aspecten die zo weggeïopen zijn uit VEV- en VLD-pamfletten. Enz. enz.

De burger ontmachtigd

Van Hecke pleit ook voor de *ontmactiging van de politiek ten opzichte van het eigen proces*. Deze ontmactiging kent twee zijden: enerzijds, is er de ontmactiging van de individuele burger ten opzichte van de politiek, anderzijds, (ter 'compensatie'?), is er de ontmactiging van de politiek ten opzichte van de individuele burger.

De *ontmactiging van de burger* drukt zich uit in overwegingen als:

1. de afschaffing van de stemplicht; éénmaal stemmen is voldoende (p. 80), waardoor het minimum aan 'stimulans' om zich met politiek in te laten geheel wegvalt (van die stimulans moet men zich natuurlijk niet te veel voorstellen);
2. geen referendum, tenzij eventueel op het lokale, dus politiek minst interessante niveau (p. 77, 79-80). Van Hecke staat 'zeer huiverig' tegenover de idee dat de kiezer 'vanaf zijn salontafel uitsluitel brengt over politieke hete hangijzers' (p. 79). Het volgende punt leert waarom;

3. geen 'kleine' partijen meer (p. 81, 85-86). Ik ga hier even op in. '<...> toch moet het massaal toenemen van stemmen op vaak zeer vluchtige nieuwe partijtjes ook vragen doen rijzen over de verantwoordelijkheidszin van de kiezers. Laat hierover geen misverstand bestaan: protest moet kunnen, ook via de stembus. Maar in welke mate zijn alle kiezers die wat humeurig een proteststem uitbrengen in het stemhokje, zich ervan bewust dat het steeds moeilijker wordt stabiele meerderheden tot stand te brengen en dat uiteindelijk het regeren zelf onmogelijk dreigt te worden. Als het aantal proteststemmen zo massaal wordt dat het een negatieve meerderheid van stemmen oplevert, kan het dan nog louter protest genoemd worden of gaat het om een afkeuring van het regime? En is iedere protestkiezer zich daarvan bewust? Die vraag moet men durven stellen, zoals men ook inspanningen moet blijven doen om de kiezers duidelijk te maken dat hun keuze nooit lichtvaardig mag zijn ...' (p. 81). - De politici doen hun best, maar ach, die Vlaamse mondige pubers toch! Zij maken de politiek onmogelijk!

Natuurlijk pleit Van Hecke niet voor de afschaffing van de politieke partijen zonder meer, maar wel voor een 'meer bescheiden rol' (p. 88-90). Het is gemakkelijk in te zien dat politieke partijen overbodig worden, in de mate dat de politiek meer en meer op *streng objectieve* beginselen moet gefundeerd worden. Het 'algemene belang' wordt verdedigd door de objectieve politieke structuren, het individuele belang door de zichzelf ontwikkelende economie. Waarom nog partijen? Van Hecke somt hun taken op: 'het vertalen van de verlangens van de achterban in een maatschappijvisie en concrete standpunten <...>'. Wat valt er echter aan maatschappijvisies te vertalen voor Van Hecke? Zijn visie ligt vast?! Volgens hem is er maar één goede maatschappijvisie, die de belangen van iedereen zou verdedigen, zodat alle afwijkende visies *vergissingen* zijn. ('Géén alternatief!') Voor Van Hecke zijn er géén alternatieve maatschappijvisies, want zelfs de tegenstelling tussen links en rechts, socialisme en liberalisme is opgedoekt. Moeten socialisme en liberalisme evenveel recht krijgen op een vertaling? *Dan neemt Van Hecke zijn eigen visie niet ernstig!* Dan is *democratie niets anders dan het recht op domheid*. (In een steeds complexer wordende, steeds meer geïnternationaliseerde maatschappij is dat een zeer gevaarlijk en nauwelijks te verantwoorden recht.) De tweede (en laatste) taak van de politieke partijen: 'de politieke vorming en participatie van haar leden; de opleiding van nieuw politiek talent'. Daarvoor zijn geen politieke *partijen* nodig, laat staan partijen van een *verschillende* signatuur. Wat dan nodig is is een *revolutionaire voorhoede-'partij'*, *idealiter* onder de vorm van een 'politieke *corporatie*' (zoals de standen-gestructureerde CVP

standen-gestructureerde CVP altijd geweest is. Vandaar Van Hecke's zeer 'genuanceerde' visie op het 'maatschappelijk middenveld', p. 82 -84.)

Wat mogen de stelselmatig ontmachtigde kiezers dan nog wel doen? Van Hecke pleit ervoor een groter belang te hechten aan de voorkeurstemmen, ten nadele van de lijststemmen (p. 80). Het argument is dat de kiezers dan 'meer invloed hebben op het doorbreken van de lijstvolgorde' (p. 81). Dat is geen 'macht'. Zeker niet in de opvattingen van Van Hecke die aan de politiek en de politici zelf veel minder macht wil geven, zoals zal blijken. Het voor de hand liggende resultaat van deze schijnmacht is gemakkelijk in te zien: *populisme*, de *banalisering* van de politiek tot sociaal dienstbetoon, geschenken uitdelen ... kortom, al datgene waartegen Van Hecke herhaaldelijk zegt in het verweer te komen.

Het einde van de politiek zonder meer

Tot slot moet ook de politicus zelf aan macht inboeten. De *ontmactiging van de politicus* gebeurt door:

1. het rotatie-systeem dat wordt ingevoerd (p. 87); het verlies van 'een stuk ervaring en specialisatie' weegt niet op tegen het voordeel dat 'machtsbehoud en routine' doorbroken worden (p. 87);
2. de afschaffing van de politieke kabinetten - ze zouden in een kabinet eens iets origineels kunnen bedenken en uitwerken! -, en de keuze voor een 'relatief stabiele, efficiënte en beleidsvoorbereidende administratie', waarbij de minister de beschikking krijgt 'over een heel beperkt aantal persoonlijke adviseurs' (p. 88). Als hij eenmaal tot minister gekroond is tellen persoonlijk *engagement* en politieke *vernieuwing* niet meer en wordt hij slaaf van een bij voorbaat functionerend administratief apparaat. De minister wordt tot loutere uitvoerder van een objectief, *a priori* gegeven programma. Hij wordt herleid tot een inspiratieloze, enkel te programmeren, maar mooi ogende *automaat*;
3. op te komen voor de bescheidenheid van de politiek in het algemeen en haar herleiding tot een 'ombudsdienst', tot *pragmatisme* (p. 13, 90; vgl. p. 14), tot een *technocratische* 'aanpassingspolitiek'; enz..
4. de slogan 'de slogans voorbij' in te voeren, waarmee Van Hecke (op zijn positiefst geïnterpreteerd) bedoelt: 'lang leve het objectivisme in de politiek'. Van Hecke wil de politiek steriliseren tot een gesmeerd lopende *machine*, waarin van menselijk ingrijpen zo weinig mogelijk sprake is. - En dan verschieten dat het allemaal misloopt! Enz., enz., enz..

Besluit

Het beeld dat Van Hecke in *De slogans voorbij* van onze onafwendbare toekomst ophangt is volledig, het *cynisme* totaal: de politiek bemoeit zich overwegend met het al te libertijnse individu, terwijl ze zich toenemend terugtrekt uit de economie en uit het beheer van de staat zonder meer, dus uit de politiek meest relevante domeinen van de samenleving. De 'maatschappij' wordt zoveel mogelijk onderworpen aan de wet van de vrije val - *tot meerde-re eer en glorie van de tot zelfopoffering ('verantwoordelijkheid') opgevoede puber.*

De politiek is *verplicht* als maar meer in het persoonlijke leven in te grijpen en het puberale individu onder bedwang te houden. Anders wordt de samenleving een chaos. Daarmee is het kapitalisme niet gediend. De onderdrukking van het individu - de enige rol die een liberale politiek zich noodzakelijk moet toemeten - is het best mogelijk op grond van een *spiritualistische* 'moraal' van de 'verantwoordelijkheid' door mondigheid, of, waar zij in feite en noodzakelijk op neerkomt, van de *vrije zelfonderdrukking of zelfverloochening.*

Dat *De slogans voorbij* de spiritualistische logica stilzwijgend alle eer be-tuigt, is zijn enige, maar niet te onderschatten verdienste. Dat de 'argumenten' ervoor meestal ronduit leugenachtig of op zijn minst kortzichtig zijn, pleit voor haar onverbiddelijke *schoonheid...*

Noten

- (1) Alles, het hele maatschappelijke bestel, moet objectief-wetenschappelijk gestructureerd zijn. Economisch betekent dat o.a. de verdediging van het kapitalisme.
- (2) Als iemand zijn vrijheid moet opofferen voor de anderen, hoe kan hij dan dulden, laat staan willen dat iemand zich voor hem opoffert? In Van Hecke's systeem komt niemand voor iemand op, maar allen voor 'het' systeem, dat in het beste geval iets oplevert voor iemand. Als 'ik' niet belangrijk ben, dan niemand, want iedereen is zo'n ik.
- (3) 'Politiek' is niets anders dan de kunst van het regeren, van het definiëren en voeren van een beleid voor de samenleving, van het leiden van een staat' (p. 11), zo luidt Van Hecke's indringend inzicht in het wezen van de politiek.
- (4) De spiritualist Van Hecke meent dat structuren veranderen nog niet de mens verandert (p. 77). Gelukkig maar, dat maakt het de politiek een stuk makkelijker.
- (5) De arbeider die loonsverhoging eist is - zij het in bescheiden mate en niet bij voorbaat op de juiste wijze - subversief, revolutionair.
- (6) Is kapitalisme dan geen *materialisme*? Neen! Het is er het resolute tegendeel van. *Kapitalisme is een spiritualisme*. Het is gebaseerd op *ideeën* en abstracte *voorspellingen over methoden*, op *hoop* en blijde *verwachting*, niet op lichamelijke behoeften en belangen gebaseerde economie. (Van Hecke heeft zowaar gelijk: hij is werkelijk spiritualist!) Niet het *produkt* staat centraal, laat staan de reële behoeftebevrediging - zij is bijzaak, *aanleiding*, *uivlucht* -, maar het *produktieproces*, de produktiemethoden in functie van het abstracte principe van de concurrentie, dus datgene staat centraal waaraan de behoeftige mens geen boodschap heeft. Kapitalisme is een project dat geld méér geld doet voortbrengen via de *omweg* van produkten (Marx). Hoe korter de omweg (= hoe minder produkten en hoe méér methode), hoe beter. - Dát is het wezen van de inflatie!
- (7) Over deze en andere kwesties zou Van Hecke graag eens op federaal Vlaams niveau praten, want 'wie niet wil praten, is in feite onzeker, kan zijn verantwoordelijkheid niet aan en blijft liever onmondig, zoals een clochard die alle hulp afwijst en gewoon clochard wil blijven' (p. 76). De Griekse cynische clochard Diogenes ('in zijn ton') was de verdediger bij uitstek van de spiritualistische waarden. Onafhankelijkheid (zelfgenoegzaamheid, *autarkeia*) is een spiritualistische 'waarde', geen materialistische.

